

NARUSZENIA ŚRODOWISKOWE - PIERWSZE KROKI POSTĘPOWANIA

Opracowanie: Stanisław Kurowski, Ekspedycja 404

Żyjemy w czasach, gdy świadomość ekologiczna staje się nie tylko modą, ale przede wszystkim koniecznością. Każdego dnia setki osób obserwuje różnego rodzaju naruszenia środowiskowe - od nielegalnych wysypisk śmieci, przez zanieczyszczanie powietrza, aż po dewastację terenów zielonych. Jednak często, mimo szczyrych chęci, nie wiemy jak skutecznie zareagować i do kogo się zwrócić, by nasza interwencja przyniosła realne efekty.

Niniejszy poradnik powstał z myślą o wszystkich, którzy chcą aktywnie działać na rzecz ochrony swojego lokalnego środowiska, ale potrzebują praktycznych wskazówek, od czego zacząć. Przedstawiamy w nim sprawdzone metody pierwszej reakcji i kontaktu z odpowiednimi służbami, które pomogą Ci skutecznie zaważczyć o czystsze i zdrowsze otoczenie. Pamiętaj - nawet jeśli droga do rozwiązania problemu wydaje się długa i wyboista, pierwszy krok jest zawsze najważniejszy.

Często myślimy o ekologii jako o pasji lub określonym światopoglądzie. W rzeczywistości jednak stan środowiska to po prostu kwestia naszego codziennego bezpieczeństwa i jakości życia. Każdy z nas chce pić czystą wodę, oddychać świeżym powietrzem i mieć pewność, że ziemia w naszej okolicy jest wolna od zanieczyszczeń.

Warto mieć świadomość, że natura to system naczyń połączonych. To, co trafia do powietrza, ostatecznie osiada na ziemi, a zanieczyszczenia z gleby przenikają do wód gruntowych. Nie są to odległe procesy – to obieg, który bezpośrednio wpływa na nasze zdrowie, kondycję naszych bliskich i jakość żywności, którą kupujemy od lokalnych dostawców.

Reagowanie na naruszenia środowiskowe nie jest przejawem nadgorliwości. To wyraz odpowiedzialności za wspólny dom i zrozumienie prostych mechanizmów przyrody. Ten poradnik stworzyliśmy po to, by pomóc Ci działać skutecznie i merytorycznie. Dowiesz się z niego, jak wezwać odpowiednie służby i jak komunikować problemy, by zostały one profesjonalnie rozwiązane dla dobra nas wszystkich.

1. mObywatel

Rządowa aplikacja umożliwia zgłoszenie problemu środowiskowego jak dzięki wysypisko śmieci czy zanieczyszczenie wód czy gleby. Twoje zgłoszenie trafi bezpośrednio do Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska (GIOŚ).

Jak możemy wyczytać ze strony GOV.pl:

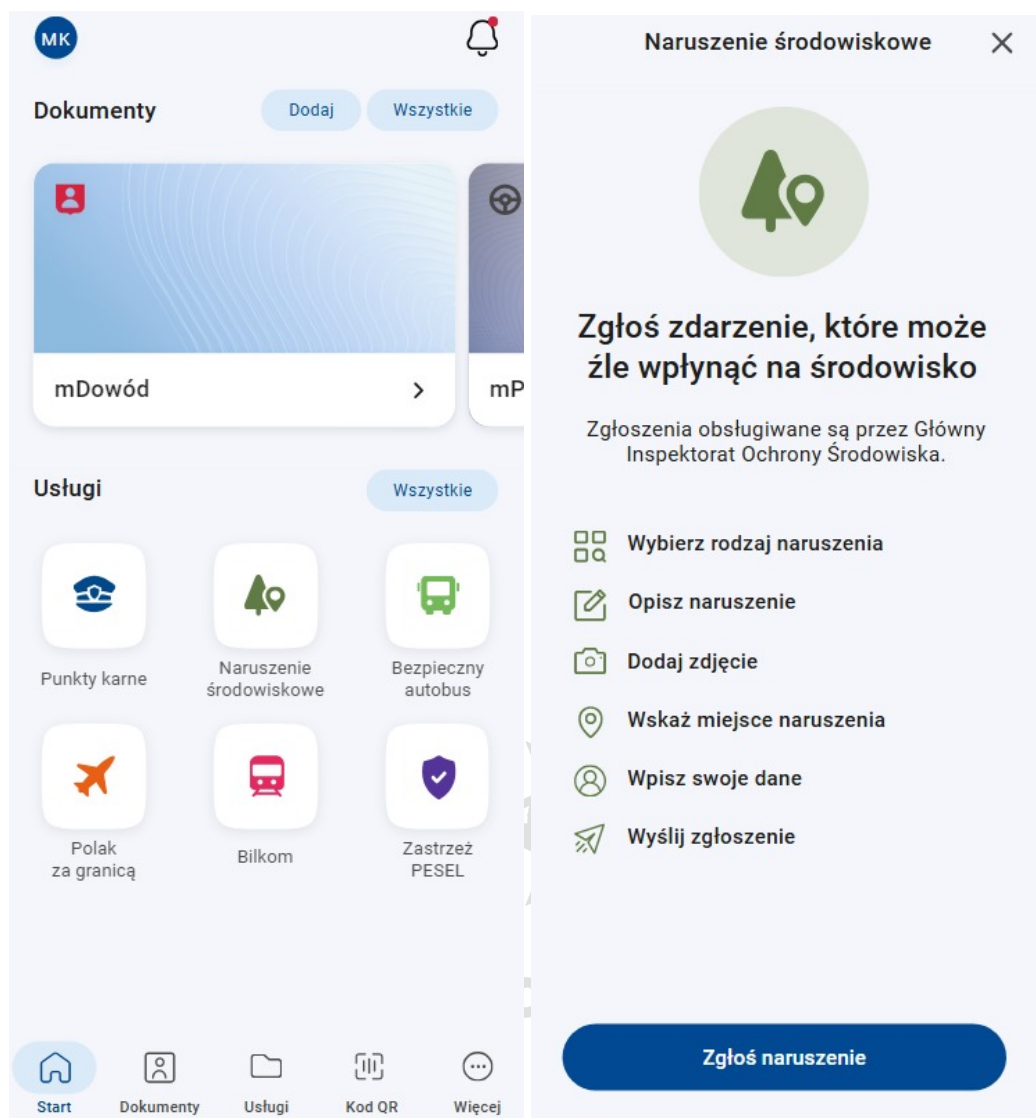
“Jeśli jesteś świadkiem zdarzenia, które może mieć negatywny wpływ na środowisko, jak np. porzucone w lesie odpady, możesz to od razu zgłosić w aplikacji mObywatel 2.0.

Pamiętaj, że zgłoszenie może pozostać anonimowe – decyzja należy do Ciebie.

Jak wypełnić zgłoszenie:

- *wybierz jedną z kilku kategorii,*
- *opisz sytuację w kilku słowach,*
- *dodaj zdjęcie,*
- *zaznacz lokalizację,*
- *uzupełnij swoje dane lub zachowaj ich poufność”*

Z naszego doświadczenia wynika, że zgłoszenie szybko trafia do odpowiednich służb jednak prędkość i stanowczość kroków przez nie podejmowane może nie napawać optymizmem szczególnie przy bardziej skomplikowanych sytuacjach jak np. nielegalne zrzuty chemicznych odpadów w godzinach nocnych przez dużą lokalną firmę. Niemniej, zgłoszenie tego do GIOŚ lub lokalnego WIOŚ jest konieczne by nasza sprawa ruszyła, a zrobienie tego poprzez aplikację mObywatel jest najprostsze i najoptymalniejsze dla służb, które mają czytelne informacje o lokalizacji i charakterze naruszenia.

Ekran startowy aplikacji w roku 2024. By zgłosić naruszenie środowiskowe musimy wejść w zakładkę "Usługi".

Naruszenie środowiskowe

20%

Wybierz rodzaj naruszenia

Porzucenie odpadów
w tym nielegalne zdeponowanie,
składowanie i zakopywanie

Nielegalne przetwarzanie odpadów
w tym odzysk, unieszkodliwianie i
zakopywanie

Zanieczyszczenie substancjami
wody, powietrza lub powierzchni ziemi

Nielegalny transport odpadów

Nielegalny transport odpadów z
zagranicy

Inne zdarzenia mogące negatywnie
wpłynąć na środowisko

Naruszenie środowiskowe

60%

Czy naruszenie było już zgłaszane?

Tak

Nie

Opisz naruszenie

Podmiot, który zgłaszasz (opcjonalne)

Wpisz dane firmy lub osoby

Opis naruszenia

Opisz naruszenie i wskaż informacje,
które pomogą dotrzeć do sprawców

Zdjęcie

Dodaj zdjęcie

Dalej

Aplikacja nie pyta nas o wiele szczegółów jednak te kilka pytań jest kluczowych. W społecznym monitoringu środowiska wyznajemy zasadę, że lepiej podać ich za dużo jak za mało. Jedynym minusem jest to, że można dodać tylko jedno zdjęcie (na rok 2024), więc należy zadbać by przedstawiało problem i najlepiej podpowiadało coś o lokalizacji miejsca.

Wskaż lokalizację

Wyszukaj lokalizację

Szkolna 1

Szkolna, 62-090 Pawłowice

Dalej

Wróć

Naruszenie środowiskowe

Dane wnioskodawcy

Wyślij zgłoszenie z zachowaniem poufności

2

Imię i nazwisko

Jan

Adres

Warszawska 12

E-mail

kowalski@mail.pl

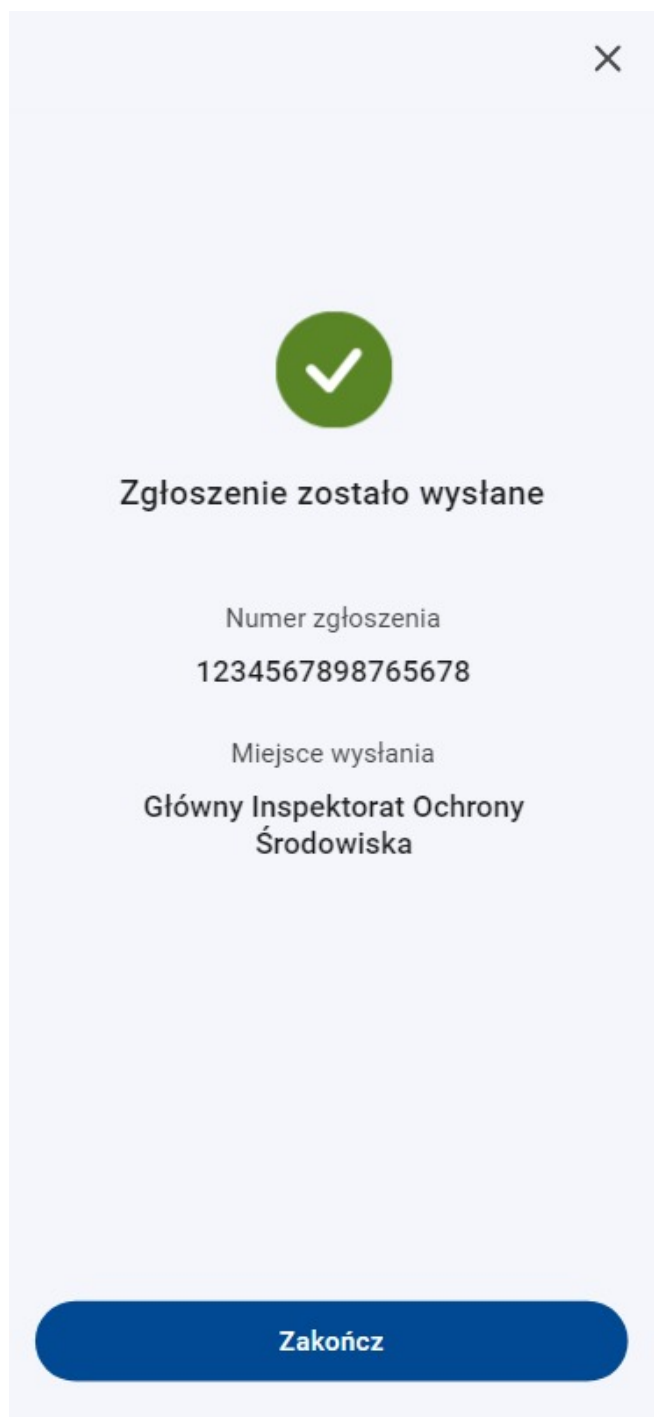
Numer telefonu

+48 555666777

Zapisz

Anuluj

Musimy zadbać o umiejscowienie pinezki jak najdokładniej. Jeśli wykonujesz zdjęcia w telefonie z włączoną lokalizacją możesz odczytać współrzędne w szczegółach zdjęcia. Nawet niewielkie przesunięcie może skutkować nieodnalezieniem naruszenia przez służby.

Widok po zgłoszeniu naruszenia.

2. Krajowy Rejestr Zagrożeń Bezpieczeństwa

Również Policja prowadzi zbieranie danych o niektórych naruszeniach środowiskowych w formie online. Naruszenia mają bardziej ogólny charakter niż te, które kierujemy do GIOŚ przez aplikację mObywatel jednak to również tam możemy zgłosić niektóre środowiskowe nieprawidłowości jak np. dzikie wysypiska śmieci,

kłusownictwo, nielegalna wycinka drzew, niszczenie zieleni lub jazda quadami po lesie. Jak możemy wyczytać w dokumencie przygotowanym przez Policję, aby dodać zgłoszenie na mapie w wyznaczonym przez osobę zgłaszającą obszarze należy wykonać następujące czynności

Z lewego dolnego obszaru mapy należy wybrać ikonę i poprzez jednokrotne kliknięcie lewym klawiszem myszy zatwierdzić wybór

Wybierz kategorię zgłoszenia

 Akty wandalizmu	 Bezdomność	 Dziki kąpieliska	 Dziki wysypiska śmieci	 Grupowanie się małoletnich zagrożonych demoralizacją	 Kłusownictwo
 Miejsca niebezpieczne na terenach wodnych	 Nielegalna wycinka drzew	 Nielegalne rajdy samochodowe	 Nieprawidłowe parkowanie	 Niestrzeżone przejście przez tory	 Niestrzeżony przejazd kolejowy
 Niewłaściwa infrastruktura drogowa	 Niszczenie zieleni	 Poruszanie się po terenach leśnych quadami	 Przekraczanie dozwolonej prędkości	 Spożywanie alkoholu w miejscach niedozwolonych	 Utonięcia
 Używanie środków odurzających	 Waleśjające się bezpańskie psy	 Wypalanie traw	 Zdarzenia drogowe z udziałem zwierząt leśnych	 Znęcanie się nad zwierzętami	 Zła organizacja ruchu drogowego

Żebractwo

Pokaże nam się lista kategorii zgłoszeń jak na powyższym obrazie. Wybieramy ikoną z kategorią zgłoszenia, najeżdżamy na nią kursorem myszy i poprzez jednokrotne kliknięcie zatwierdzamy wybór

Wprowadź szczegóły zgłoszenia

Uwaga! Jeżeli jest to zgłoszenie alarmowe proszę o kontakt na numer telefonu **112**, **997**

 Zła organizacja ruchu drogowego

Data zdarzenia

Opis zagrożenia 0/500

Dni tygodnia

Pora dnia

ANULUJ **ZGŁOŚ**

Na ekranie monitora wyświetli się okno do wprowadzenia szczegółów zgłoszenia

Należy pamiętać, że korzystanie z Krajowego Rejestru Zagrożeń Bezpieczeństwa jest przydatne w sytuacjach gdy mamy do czynienia z sytuacjami powtarzalnymi (np. jazda quadami po obszarach leśnych). Efektywność i szybkość działania przez Policję jest uzależniona od ilości zgłoszeń i zgłaszających. Znaczy to, że mając do czynienia z jakimś naruszeniem warto jest działać wspólnie by pewien obszar na mapie KRZB “zaczerwienił się” i zmobilizował służby do działania.

3. Zrzeszaj się

Jedna osoba może wystarczyć by uporać się z niewielką hałdą opon w lesie jednak nie gdy mamy np. mamy do czynienia z systemowym zanieczyszczaniem rzek przez duże przedsiębiorstwa. I tutaj, media społecznościowe mogą nam w dzisiejszych czasach przyjść z większą mocą niż cokolwiek innego. Proponujemy następujący model działania:

- Napisz post na facebooku w którym opisziesz dany problem.
- W poście oznacz lokalne władze, służby, media, organizacje pozarządowe i inne podmioty mogące być zainteresowane sprawą
- Jeśli masz taką możliwość post opublikuj również na lokalnych grupach zrzeszających mieszkańców danej gminy, wsi czy osiedla czy miasta.
- Skontaktuj się z osobami, które skomentowały Twój post i stanęły po Twojej stronie i stronie środowiska. Zaproponuj im utworzenie internetowej grupy mieszkańców wewnątrz której spróbujecie wypracować plan działania. Usieciowienie ludzi szczególnie w niewielkich społecznościach jest bardzo duże. Gdy zgromadzisz odpowiednio dużą grupę możesz mieć pewność, że znajdzie się wśród nich osoba mająca realny wpływ na sytuację.

4. Samodzielny monitoring środowiska

Najgorsze jest czekanie. Szczególnie gdy wiemy, że kosztuje nas to zdrowie, a wiele organizmów i stworzeń w naszej okolicy życie i szansę na przetrwanie. Monitoring to jednak coś więcej niż “zapchajdziura” na niewygodny czas oczekiwania, aż służby pochyłą się nad naszą sprawą, ale również sposób na lepsze zrozumienie całej sytuacji i jej oddziaływania na otoczenie. Możemy dojść do bardzo ważnych wniosków, które pozwolą na przekierowanie sprawy w odpowiednie miejsce i przyspieszą działanie.

Jeśli mamy do czynienia z problemami jak nielegalne wysypiska śmieci czy niszczenie zieleni najlepszą metodą jest regularne chodzenie w dane miejsce i rejestrowanie zmian np. za pomocą kamery.

Mając problem z emisją zanieczyszczeń gazowych pomocne są na pewno portale internetowe jak dobrze znane airly.org czy aquicn.org. Generalny Inspektorat Ochrony Środowiska również prowadzi bazę danych na ten temat. Dużą luką prawną jest brak regulacji odnośnie tzw. odorów czyli substancji powodujących nieprzyjemny zapach w powietrzu. Tutaj najskuteczniejszą metodą jest każdorazowe informowanie służb (WIOŚ, Straży Miejskiej) o incydencie.

Jeszcze bardziej skomplikowaną sytuacją jest zanieczyszczenie gleby i wody. Skażenie gleby jest powszechnie ignorowane tak długo jak długo dany teren nie jest użytkowany rolniczo lub nie jest naszą własnością. Nie ma niestety domowych i tanich metod pozwalających na analizę tego co jest w glebie. parametry gleby które możemy zmierzyć w domowych warunkach nie informują nas o zanieczyszczeniach np. metalami ciężkimi czy pestycydami zalegającymi w glebie czyli tym co ma realnie wpływ na nasze zdrowie. Jeśli mamy podejrzenia, że na teren który nas interesuje doszło do skażenia gleby powinniśmy to zgłosić oddzielnie w aplikacji mObywatel (patrz punkt 1). Skażona gleba może cechować się brejowatą strukturą, obecnością martwicy glebowej lub niskim (poniżej 5) lub wysokim (powyżej 8) pH. Mogą pojawić się takie rośliny jak lepnica rozdęta, goździk kartuzek, przytulia biała czy dziewanna. To przy niskim pH zanieczyszczenia są szczególnie ruchliwe i zdolne do zatruwania otoczenia, więc można się zaopatrzyć w prosty kwasomierz do gleby.

Skażenia wód są codziennym problemem wielu regionów i to tu monitoring jest najbardziej skomplikowany. Wody powierzchniowe i podziemne to bardzo skomplikowana trójwymiarowa sieć, która od stuleci służy nam jako miejsce odprowadzające nieczystości i wody z pól uprawnych. Problem nasilił się wraz z rozwojem przemysłu gdy w wodzie zaczęło pojawiać się to czego nigdy w niej nie powinno być. Poniżej przedstawimy najprostszy możliwy zestaw, który może pomóc w identyfikacji tego co truje nasze wody, który może zmieścić się w domowym budżecie.

❖ pH-metr (koszt ok. 30 zł)

Pomiar kwasowości

pH-metr to podstawowe narzędzie do badania wody. Pomiar wykonuje się poprzez zanurzenie elektrody w badanej próbce i odczekanie kilku sekund na stabilizację

wyniku. Przed każdym pomiarem należy skalibrować urządzenie używając roztworów buforowych (najczęściej pH 4, 7 i 10).

Interpretacja wyników pH:

- Woda deszczowa: wartości poniżej 5.5 wskazują na zanieczyszczenie tlenkami siarki i azotu (kwaśne deszcze)
- Wody powierzchniowe: wartości poniżej 7.5 wskazują na źródło kwasowości:
 - Naturalne: rozkład torfu, kwaśne gleby, materiał roślinny
 - Antropogeniczne: nawozy, ścieki przemysłowe, kwaśne opady
 - Biologiczne: intensywna fotosynteza (może powodować wzrost pH > 8.5)
- Wody gruntowe: normalny zakres to 6.5-8.5
- Strefy podmokłe: naturalne pH 4.0-6.0

❖ ORP-metr (koszt ok. 150 zł)

Pomiar potencjału redoks

Pomiar wykonuje się podobnie jak pH, używając specjalnej elektrody ORP. Wynik podawany jest w miliwoltach (mV).

Interpretacja wyników ORP:

- Poniżej 220 mV: warunki deficytu tlenowego:
 - Ścieki komunalne
 - Spływ nawozów
 - Ścieki przemysłowe
 - Rozkład materii organicznej
- 220-400 mV: warunki przejściowe
- Powyżej 400 mV: dobre natlenienie
- Powyżej 600 mV: możliwe zanieczyszczenie silnymi utleniaczami

❖ Miernik do TDS i EC (koszt ok. 25 zł)

TDS (Total Dissolved Solids) mierzy sumę rozpuszczonych substancji, a EC (Electrical Conductivity) przewodność elektryczną.

Interpretacja wyników:

- TDS powyżej 250 ppm i EC powyżej 200 $\mu\text{S}/\text{cm}$:
 - Solanki
 - Ścieki przemysłowe
 - Spływ z dróg (sól drogowa)

- Infiltracja wód morskich
 - Ścieki z kopalni
- Wody naturalne:
 - Rzeki: 100-500 $\mu\text{S/cm}$
 - Jeziora: 50-250 $\mu\text{S/cm}$
 - Bagna: może przekraczać 1000 $\mu\text{S/cm}$

Zestaw do pomiaru fosforanów (koszt ok. 45 zł)

Interpretacja danych:

- Powyżej 0.1 mg/l w wodach płynących:
 - Ścieki komunalne
 - Nawozy (szczególnie wiosna-lato)
 - Odpływ z ferm
 - Przemysł spożywczy
- Naturalne tło: poniżej 0.05 mg/l

Zestaw do pomiaru azotanów (koszt ok. 45 zł)

Interpretacja danych:

- Powyżej 10 mg/l:
 - Nawozy sztuczne i naturalne
 - Ścieki komunalne
 - Opad atmosferyczny w rejonach przemysłowych
- Wody naturalne: 1-5 mg/l

Zestaw do pomiaru amoniaku (koszt ok. 45 zł)

Interpretacja danych:

- Wysokie wartości (>0.5 mg/l):
 - Ścieki komunalne
 - Fermy, chlewnie, gospodarstwa hodowlane
 - Rozkład białek
 - Przemysł spożywczy
 - Składowiska odpadów

Testy paskowe (koszt ok. 55 zł)

Interpretacja danych

- Wysoka zawartość chlorku sodu i siarczanów może wskazywać na obecność w wodzie detergentów pochodzących np. ze ścieków komunalnych
- Wysoka zawartość związków typu QUAT to może być znak obecności w wodzie pestycydów
- Wysoka zawartość żelaza może świadczyć o starych systemie wodociągów lub napływie wód przemysłowych
- Wysoka zawartość cynku, kadmu czy rtęci będzie wskazywać na bardzo złożoną sytuację skażenia chemicznego przez przemysł
- Niska alkaliczność będzie wskazywać na bardzo niewielką zdolność wody do przeciwdziałania wielu kwasowym zanieczyszczeniom a tym samym do samooczyszczania się.
- Wysoka zawartość fluoru może pochodzić z przemysłu szklarskiego czy produkcji nawozów fosforowych
- Wysoka zawartość niklu czy arsenu może brać się z wymywania z przenawożonych pól
- Wysoka zawartość glinu i cynku może brać się z transportu i przemysłu stocznioowego

Dziękujemy za wspólną walkę o to co ważne. W razie jakichkolwiek pytań zapraszamy do kontaktu pod adres ekspedycja404@gmail.com. Na koniec chcemy wspomnieć, że projekt Ekspedycja 404 to niezależna organizacja pozarządowa, której myślą przewodnią jest bezpieczeństwo chemiczne. Prowadzimy monitoring wód. Współpracujemy z laboratoriami. Wspieramy lokalne samorządy we właściwym podejmowaniu decyzji odnośnie zarządzania terenami skażonymi. Organizujemy wydarzenia i spacer. Zajmujemy się edukacją przyrodniczą. Aktywizujemy lokalne społeczności w lepszym zrozumieniu zagrożeń chemicznych i ich zwalczaniu. Jeśli uważasz, że to co robimy jest ważne możesz wesprzeć nas poprzez regularne wpłaty za pomocą portalu patronite lub niezobowiązujące rzucenie groszem poprzez portal buycoffe.to. Na obu portalach znajdziesz nas pod nazwą Ekspedycja 404 lub trafisz tam poprzez zeskanowanie kodów QR poniżej.

